

Notat: Opsamling på workshop om klimatilpasning gennem forsinkelse af vand i oplandet den 5. oktober 2022.

I notatet præsenteres centrale pointer samt opsamling fra temadagen om klimatilpasning gennem forsinkelse i oplandet afholdt af Coast to Coast Climate Challenge (C2C CC). Drøftelserne tog udgangspunkt i ni korte oplæg fra kommuner og rådgivere, der har afsøgt eller arbejdet med virkemidlet om tilbageholdelse af vand i oplandet på forskellig vis. Efter oplæggene afholdtes en workshop med fokus på tre primære spørgsmål:

- Hvad er behovet for midlertidig forsinkelse af vand i oplandet?
- Hvilke barrierer/uafklarede forhold er der fortsat, der hæmmer indgåelsen af aftaler med lodsejere omkring midlertidig forsinkelse af vand?
- Er udkastet til aftaleteksten (præsenteret af SEGES Innovation) relevant og anvendelig?

Temadagen blev afviklet den 5. oktober 2022 på Montra Hotel Sabro Kro.

1. **Vejledning og udkast til aftaledeklaration om midlertidig tilbageholdelse af vand på landbrugsarealer** er udarbejdet af SEGES Innovation. Vejledningen beskriver forhold, som lodsejer, kommune og/eller forsyning bør være opmærksomme på ved indgåelse af en *frivillig aftale*, hvor etablering af klimatilpasningsanlæg kan medføre midlertidig vandtilbageholdelse på landbrugsarealer.

Vejledningen indeholder afsnit om afgrænsning af areal, gyldighedsområde og principper, deklARATIONER, erstatning ved afgrøde- og/eller strukturskade og betalingsforhold i form af engangskompensation ved aftalens indgåelse. Der er yderligere lavet en vejledende aftaletekst, som kan anvendes i dialogen med lodsejere.

Centrale pointer fra kommentar- og spørgsmålsrunde:

- Aftalen bør favne bredere end landbrugsarealer ved også at indeholde 63 arealer samt lavbundsarealer.
Disse arealer skal også kompenseres og eksisterende natur bør værdisættes.
- Aftalen indeholder løbende genforhandling mellem lodsejer og kommune/projektejer.
*I udkastet kan aftalen genforhandles hvilket der stilles spørgsmålstejn ved i forhold til den administrative byrde, som det indebærer for kommunen. Det kan være en udfordring ift. kommunens budgetter. Kan der arbejdes med engangsbetalinger i stedet?
På den anden side kan det være en udfordring at lave en aftale uden på forhånd at vide hvor og hvor ofte området reelt oversvømmes.*
- Kompensation kan tage udgangspunkt i jagtleje.
- Godt udgangspunkt med en skabelon men individuelle forhold bør altid undersøges.

Er det eks. en mulighed at leje sig til brug af nogle arealer?

- Opstil krav til arealer udlagt til mulig oversvømmelse, eks. ingen gødning af arealer i periode for stort pres på vandløb.
- Vilkår og krav for udtrædelse af aftale bør integreres i aftalen.

2. Præsentationer på temadagen:

Overvejelser når der skal tænkes forsinkelse i oplandet v/Morten Larsen, WSP

Klimatilpasning i Storåen v/Søren Brandt, Herning Kommune

Udfordringer mellem klimatilpasning og natur v/Leif Theilgaard, Holstebro Kommune

Vådområdeordning og udfordringer i skabelsen af synergi v/Christian Bruun Bundesen, Vejle Kommune

Eksempel fra Gudenåen: når vandtilbageholdelse ikke kan lade sig gøre v/Mathias Utoft Jørgensen, Silkeborg Kommune

Etablering af dæmning ved Rathlousdal v/Lene Andersen, Odder Kommune

Synergiprojekt ved Kollerup Enge v/Klaus Overgaard Kristensen, COWI

Hvilke forhold og faldgruber skal man være opmærksom på forud for igangsættelsen af et tilbageholdelsesprojekt? v/Christina Riis Bohlbro, Forsyningssekretariatet

Centrale pointer fra kommentar- og spørgsmålsrunde:

- Det er vigtigt at være opmærksom på længden af en hændelse.
Der er tendens til udelukkende at se på peaket af en event, men det er vigtigt også at se på "skuldrene" af en hændelse, som sker i dagene efter en hændelse samt hvor hurtigt vandet løber videre i systemet. Det er centralt for at bestemme det præcise volumenbehov til vandtilbageholdelse.
- En stor udfordring er bilag IV-arter: bl.a. birkemuslen, som findes i mange danske naturarealer.
- Kan cost-benefit tænkes ind i vandtilbageholdelsesprojekter?
- Vær åben overfor nye løsninger og se muligheder frem for begrænsninger i projekter.
Skal vandtilbageholdelse tænkes helt anderledes? Stil nye spørgsmål, hvor vandet måske kan bruges som en ressource? Er der mulighed for synergier mellem perioder med tørke og perioder med skybrud og oversvømmelser?

- Vi skal inddrage flere fagligheder i arbejdet med vand – vil vi også i fremtiden være et landbrugsland, eller skal vi i højere grad være et naturland?
- Vær klar til at ændre på tingenes tilstand (kulturelle landmærker langs vandløb som eksempel). Skal fremtiden se ud og 'angribes' på samme måde, som vi går til tingene i dag?
Vi skal kunne tale om tilbagetrækning og at der i nogle områder ikke vil være bebyggelse i fremtiden. Det er ikke et emne, der er populært politisk, men vi skal kunne stille spørgsmålet ved, om det er forsvarligt at fortsat bygge og beskytte udsatte områder? Alternativt skal der arbejdes med nye byggemetoder og højere sokkelkvoter.
- Dialogen med lodsejere er vigtig, særligt med fokus på gensidig respekt.
Sørg for at tilbyde lodsejere at være involveret igennem hele processen. Vær åben omkring kompensation og vedligehold fra start. Fokuser på det, man er enige om. Vær opmærksom på ordvalg og hvilken rolle, du som kommunalt ansat møder lodsejere i.
- Projektet i Kollerup Enge blev støttet af synergiprojektpulje, som ikke eksisterer i dag, men som gjorde det muligt at tænke på tværs af klimatilpasning, rekreation og natur.
- Sørg for at have midler til vedligehold af anlæg og planlægge herfor.
- Fokus på langtidsplanlægning ift. infrastruktur i byen og nybyggeri mm.
Tænk klima og vandhåndtering ind, når der planlægges nye byområder. Sæt krav til byggemodninger.
- Fjern regulering af afløb fra landbrugsjord.
- Statisk lovgivning giver udfordringer i en dynamisk virkelighed.
- Der er behov for større fokus på kommunikation og formidling af både udfordringer, muligheder og løsninger til både lodsejere, borgere og politikere.
- Hvad betyder de naturlige hændelser?
Vi skal skabe opmærksom omkring, at det er "meroversvømmelse" der skal fokus på, ift. mere vand som følge af klimaforandringer.

Opsamling

1. Der er behov for at der arbejdes helhedsorienteret og at flere nye perspektiver og fagligheder inddrages i udformningen af løsninger med formålet at skabe synergi og merværdi i projekter.
2. Det er en udfordring af implementere vandtilbageholdelsesprojekter i naturarealer beskyttet under §3 og Natura 2000 i afvejningen mellem naturhensyn og klimatilpasningsbehov.

3. En statisk og fragmenteret lovgivning på klimatilpasningsområdet er med til at forsinke og potentielt spænde ben for brugen af virkemidlet til tilbageholdelse af vand i oplandet.